

Terug naar Oxford

Liberales en het LVV houden liberaal manifest uit 1947 tegen het licht

BRUSSEL - Op initiatief van, en in samenwerking met Liberales, heeft het Liberaal Vlaams Verbond in het Brussels Gemeenschapscentrum De Markten een geactualiseerde tekst voorgesteld van het zestigjarige Manifest van Oxford. Dit basisdocument van het hedendaagse liberalisme werd met enkele nieuwe maatschappelijke uitdagingen in het achterhoofd tegen het licht gehouden door enkele eminente sprekers zoals Karel Poma, Walter Prevenier en Annemie Neyts, en de leden van de denkgroep Liberales. Het resultaat is een boeiende tekst die aanzet tot discussie.

LVV-ondervoorzitter **Freddy Neyts** die een afgeladen vol gemeenschapscentrum welkom heette, verduidelijkte dat het Manifest van Oxford uit 1947 aan actualiteit niets heeft ingeboet. Kernlid van Liberales **Elisabeth Matthys** schetste de context van deze bijeenkomst. Op 7 juli 2007 trokken enkele leden van Liberales naar Oxford, de plaats waar het Manifest tot stand kwam.

Op een zonovergoten dag dachten zij in de St- Edmund Hall na over de beginselen van het manifest en de actualisering ervan. Bedoeling van Liberales was om het manifest onder de aandacht te brengen en aan de actualiteit te toetsen. “Het was vrij verbazingwekkend om vast te stellen hoe weinig gedeeltes van de tekst vatbaar waren voor wijzigingen. Maar in een periode van globalisering, de ontwikkeling van de Europese Unie, het heropflakkerend conservatisme, collectivisme en populisme, zowel links als rechts, dreigen de liberale beginselen onder druk te komen. We worden geconfronteerd met een toenemend religieus fanatisme, intolerantie, angst omwille van de globaliseringsgolf en grote ecologische vragen. Vanuit de liberale beweging is het absoluut noodzakelijk hierop antwoorden te bedenken”, zei Matthys. “In tijden dat het moeilijk gaat, moeten we terug naar de basis keren en zijn liberalen verplicht om de bakens uit te zetten.”

Aan ‘baron’ **Karel Poma** werd gevraagd om de uitdagingen van de liberale beweging tijdens en na de oorlogsjaren te schetsen. Ietwat hilarisch begon Poma met de vaststelling dat we daar zeer kort kunnen over zijn: “Tijdens de tweede wereldoorlog was het liberalisme verboden en na de oorlog was het er droevig mee gesteld. We kunnen het ons nu nauwelijks voorstellen,

maar tijdens die oorlog werd de vrije meningsuiting afgeschaft, zei Poma. De pers werd door de bezetter gecontroleerd. Niet voor niets gingen vele liberalen in het verzet en betaalden daar ook de nodige tol voor. Om maar te besluiten, zei Poma, dat dictatuur en liberalisme niet samengaan.

Wie dacht dat dit gebrek aan vrijheid tijdens de oorlog de liberale partij na de bevrijding windeieren zou hebben gelegd, kwam bedrogen uit. De eerste naoorlogse verkiezingen in 1946 werden een ramp voor de liberalen. Andere partijen, zoals CVP en BSP reorganiseerden zich. Bij de liberalen bleef alles bij het oude. “Er was een pijnlijk gebrek aan ideologische vernieuwing”, zei Poma. “En het liberalisme in Vlaanderen was in handen van de Franstaligen.” Iemand als Julius Hoste, uitgever van Het Laatste Nieuws en lid van de regering in ballingschap in Londen tijdens de oorlog, wist samen met enkele andere jongelingen uit het LVV, zoals Frans Grootjans, het Vlaams liberalisme vorm te geven. Precies in die naoorlogse crisisjaren van het liberalisme kwam het Manifest van Oxford als een licht in de duisternis.

Walter Prevenier wierp een verrassende blik op het Manifest. Hij vergeleek de inhoud met enkele verwezenlijkingen in de Belgische naoorlogse politiek. Prevenier schetste in zijn historische uiteenzetting tevens dat het Manifest nog altijd ondertekend wordt door journalisten die bij Het Laatste Nieuws worden aangeworven. Samen met zijn vertrouwensman Albert Maertens voorzag Julius Hoste immers in de oprichting van een Stichting die na zijn dood moest garanderen dat Het Laatste Nieuws een liberaal-humanistisch blad zou blijven, ook indien erfgenamen, of later eigenaars er andere opvattingen op na zouden houden. Sinds 1955 waakt die Stichting over de naleving van de liberale beginselen van Oxford in de redactionele berichtgeving. In een uiteenzetting voor de redactie in september 2006 omschreef Prevenier, die voorzitter is van de Stichting, het zo: “De medewerkers van de krant weten precies waaraan ze toe zijn bij het vervullen van hun delicate taak, namelijk het aanwijzen van relevante facetten in de samenleving vanuit een ruim humanistisch perspectief, en het reflecteren hierop door een kritisch liberaal prisma.”

De impact van Oxford op het naoorlogse Vlaamse liberalisme is volgens Prevenier groot geweest. Zo werd de eerbied voor de taal omgezet in de boodschap van het LVV voor respect voor de Vlamingen. De eerbied voor het geloof kreeg dan weer zijn beslag in de verruimingsoperatie van Omer Vanaudenhove in 1961. Later beleefden de Vlaamse liberalen nog van die ‘ideologische aggiornamento’s’ zoals deze van Grootjans en later Verhofstadt.

Waarbij Prevenier fijntjes opmerkte dat ze allen eerst bij de Vlaamse liberalen ontstonden en pas later, en in afgezwakte vorm, door de Franstalige liberale broeders werden overgenomen.

Ook in de geest van Oxford duidt Prevenier de ontplooiing van het ethisch-progressief programma van de liberalen. In 1972 op het congres van Blankenberge waar alle taboes over abortus, homosexualiteit en alternatieve vormen van familielevens sneuvelen. Maar ook het radicalisme van Verhofstadt en Dewael in Kortrijk (1979), de kortsluiting met het middenveld en de vier Burgermanifesten later waren oefeningen waarbij de politiek de dialectiek met de wisselende samenleving aanging.

Die trein van de 'open samenleving' is nooit meer gestopt, zei Prevenier, ook niet in de hedendaagse ideologie van Open Vld. De ethische revolutie brak onder Paars definitief door met de euthanasiewet en het homohuwelijk. Het internationale aspect van Oxford werd dan weer gedragen door figuren zoals Annemie Neyts, Karel De Gucht en Willy De Clercq.

Prevenier besloot: "De andere politieke families in dit land kunnen dit maar beter benijden. Bij hen is het vaak armoe troef, stug immobilisme, conservatisme, populisme of dorpsfilosofie van rond de kerktoren. Ik heb begrepen dat het liberaal proces niet stopt. Het LVV en Liberales zijn denktanks bij uitstek, de kanalen voor hun vrije woord talrijk en waardevol....".

Annemie Neyts kreeg de opdracht om de evoluties binnen de internationale liberale beweging sinds het ontstaan van de Liberale Internationale in 1947 te schetsen. In 1946 werd reeds de declaratie van Brussel opgesteld, nog voor het Manifest van Oxford (1947), en de Liberale Internationale gesticht. Naar aanleiding van de Europese verkiezingen ontstond dan de federatie van liberale partijen die in 1976 uitmondde in de oprichting van de Europese liberale partij (ELDR). Vandaag telt ze liefst 90 aangesloten partijen. Vooral na de val van de Berlijnse muur beleefde de partij een enorme groei. In 1997 werd een nieuw manifest van Oxford geschreven waarin een liberale benadering van de globalisering werd opgenomen. Maar het probleem van het internationale gegeven in de liberale partij blijft volgens Annemie Neyts de onderwaardering van dit internationale. "Da's behoorlijk frustrerend", zei de Vlaams liberale toppolitica.

Maar al bij al is Annemie Neyts tevreden. "Zelden of nooit heeft het liberalisme zich vergist. Het was steeds open en tolerant en de staat werd erkend als factor voor een structurele werking. Internationaal is Annemie Neyts verwonderd dat er nog weinig geloof is in de wapenbeheersing en het Noord-Zuidconflict blijft. Ook heeft zij veel moeite met de

toenemende inperking van de individuele vrijheid in het kader van terrorismebestrijding: “Ik ben het beu bij elke vliegtuigvlucht te worden behandeld als een potentiële terrorist. Liberalen moeten opnieuw ijveren voor meer evenwicht en balans.”

Onverwacht kondigde Egbert Lachaert, de woordvoerder van Liberales, nadien de komst van nationaal voorzitter van de liberale vakbond ACLVB, Jan Vercamstaan. Hij merkte op dat het manifest van Oxford een belangrijke aanzet was voor het sociaal liberalisme.

Egbert Lachaert riep ten slotte het publiek op om een discussie te openen over het Manifest van Oxford van Liberales en het LVV. Iedereen die ideeën, aanvullingen of opmerkingen heeft, kan die kwijt aan egbert@liberales.be. Hij is ook bereid om de tekst voor liberale verenigingen of anderen te komen toelichten. De tekst van het manifest zelf is te vinden op www.liberales.be

Bert CORNELIS